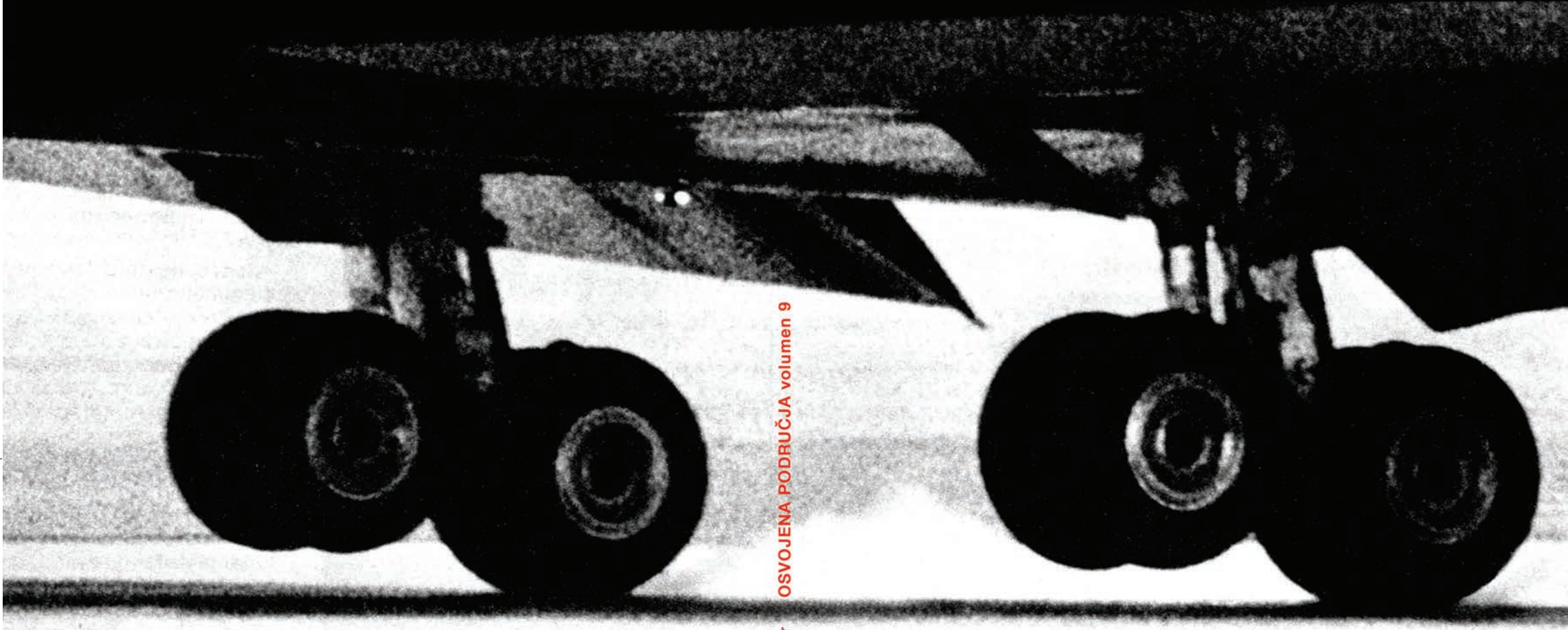

Boris Greiner OSVOJENA PODRUČJA

Boris Greiner OSVOJENA PODRUČJA volumen 9

cijena 130 kuna

VOLUMEN
IX
petikat

Boris Greiner OSVOJENA PODRUČJA

VOLUMEN

|||||IX

petiket

Iako predstavlja događanja na suvremenoj sceni u 2021. godini, Volumen 9 ipak nije moguće označiti almanahom, zato što uključuje i tekstove o zbivanjima iz 2020.

Razdoblje koje pokriva je također moguće označiti prijelaznim, od izvanrednog opsadnog stanja do trajnog opsadnog stanja.

Izložbe su se otvarale, ali je rijetko tko za otvorenje smio znati. Organizatori moraju realizirati godišnji program, ali oklijevaju s javnim obavijestima, da slučajno ne bi došlo više ljudi, jer su onda u problemu. A ako slučajno naiđe kakav kontrolor provedbe programa, sve je u redu, izložba je postavljena, plan realiziran.

No, koliko god umjetnici trpjeli zbog izostanka publike na njihovim izložbama, još je više trpjela ekipa 'stalnih posjetitelja' zbog izostanka otvorenja. Nema Žilavke u Institutu, nema Gato Negroa u Galeriji VN, nema graševine u Galeriji Nova, nema škrleta na Žitnjaku. Osjećaju se kao dućanski pijanci na Novu godinu, kad ni jedan dućan ne radi. A Nova godina traje i traje.

Nemaju se kome požaliti, sve su instance zauzete kudikamo važnijim pitanjima od njihove besplatne čaše vina. Kad potone brod, potonuo je i slijepi putnik, ali njegova se propast ne računa. Sa scenom su iščezli i oni što su se na njoj trudili biti nevidljivi. I ostali su nevidljivi, iako su pali ruku pod ruku s protagonistima, pod jednim otkosom, solidarni do kraja.

No, dok je protagonistima na račun ipak sjela neka pinka u ime okolnosti, ekipa je ostala kratkih rukava.

U znak solidarnosti, Volumen 9 je posvećen svima koji su u ovom ili bilo kojem drugom razdoblju ostali kratkih rukava.

6	Đorđe Jandrić HRPA SC	124	Ivana Borovnjak & Ivo Kušek GLEDÍ
12	Gildo Bavčević MOŽE VIŠE! MORA VIŠE!	130	Vladislav Knežević AQUALIA
18	Ivan Tudek ZABILJEŽENI KRAJOLIK	138	Toni Meštrović ODZVUK OD ZVUKA
24	Vojin Hraste PRIJE POČETKA, NAKON ZAVRŠETKA RUČKA	144	Božena Končić Badurina OD 4 DO 23
30	Jasenko Rasol NISAM IH HTIO POKAZATI, ALI IH NISAM MOGAO NE POKAZATI	152	Maja Marković OUT OF PAPER?
38	Ivan Gundić MEMOGRAM	158	Vlasta Žanić NOLIFEGUARD
46	Loren Živković Kuljiš MODEL, MODEL... AND THE LOST LEVELS	164	Buga Cvjetanović DRAGA MOJA UNUČICE
54	Antun Maračić ZLATNA ŽILA	170	Sanja Iveković, Nina Kurtela, Ana Kuzmanić KNJIGE UMJETNICA
60	Duška Boban ZRNO-19	180	Predrag Pavić OPTIČKI ŠOU
66	Iva Ćurić HTTPS://WWW.ALLABOUTEVERYTHING.ORG	188	Neven Bilić VELIKI MUNTIUS
72	Stanislav Habjan IDENTITETI	196	Jelena Blagović i Goran Trbuljak SVAKI JE UMJETNIK ZA SEBE, SVI ZAJEDNO NIKAD
80	Rino Efendić POLAROID LAND	202	grupa autorica i autora PODCRTAVANJE
88	Boris Cvjetanović FOTOGRAFIJA I GRAD	208	Matej Knežević WIPE-EVERYTHING
94	Goran Lišnjić ARHITEKTURA SUBJEKTA 1980. – 2020.		
102	Selma Selman SUPERPOZICIJA		
110	Vice Tomasović KVINTESENCIJA		
116	Irma Omerzo NEVIDLJIVI (PLES)		

Toni Meštrović ODZVUK OD ZVUKA

Multikanalna zvučna instalacija, Tunel Grič, Zagreb, 18. – 20. 6. 2021.

Vežano za tunel Grič, inače sveznajuća Wikipedija nudi ne toliko pogrešne koliko površne podatke. Propušta, naime, spomenuti kako je 1995. godine tunel bio poprištem velike skupne izložbe povodom Dana planeta Zemlje. Ne samo što je, zajedno s izložbom „Stara tiskara“, „Izložba u tunelu“ bila jedna od ključnih izvaninstitucionalnih epizoda suvremene scene devedesetih, nego je izložba, silom prilika, bila i najposjećenija, jer se u vrijeme njezina trajanja dogodilo bombardiranje Zagreba, a tunel Grič je glavno sklonište u središtu grada.

Rad je izveden u okviru festivala „Gibanja“, u organizaciji udruge Kontejner, u čijem su fokusu prostorno-zvučni radovi i eksperimenti različitih vrsta i formi te raznovrsnih poetika i pristupa u radu sa zvukom u prostoru. Slijedom toga, Meštrović ne propušta priliku iskoristiti potpuno jedinstven prostor: 350 metara dugačak i 3,5 – 5,5 metara širok. Pretvara ga u rezonantnu cijev unutar koje realizira svoj zvučni rad: njegovim središnjim dijelom napinje metalnu strunu dugačku 72 metra na kojoj muzicira. Ukoliko bi se dodirivanje strune raznim pomagalicama, metalnim štapićem, plišanim ili drvenim batićem, moglo nazvati muziciranjem. Ili ono nastupa poslije, nakon što su rezonancije u prostoru snimljene usmjerenim mikrofonima, a iz žice *piezo* i *pick up* mikrofonima i prebačene u *SuperCollider* softverski instrument u kojem se nad njima odvija manipulacija, odnosno skladanje.

Slično je načelo prisutno i u njegovu prethodnom zagrebačkom nastupu u kući Richter (2018.): odabire pet Richterovih skulptura i ozvučuje ih posebnim kontaktnim mikrofonom, inače građevinskim instrumentom koji služi za mjerenje strukture i gustoće materijala. Uzimajući u obzir oblik, ali još više i sirovinu od koje je napravljena, aluminij, drvo ili staklo, glazbenim udaraljicama, metalnom, drvenom ili pak obloženom filcom, proizvodi vibracije u pojedinoj skulpturi. Snimke obrađuje u *SuperCollider* softveru i definira pet skladbi u trajanju od tri do dvanaest minuta. Pa kao što je autentičnost skladbe za pojedinu skulpturu dokazana izvorom osnovnog elementa, a finale predstavlja njezinu zvučnu ilustraciju, jednako apstraktnu ili eksperimentalnu kao što je to i predložak, isto vrijedi i za skladbu u tunelu, čiji finale također povezujemo s idejom njezina predloška.

Tunel, naime, izgleda pomalo zlokobno, taman, prazan, veliki su zvučnici prekriveni zaštitnim pokrovom, struna je pretanka za oko, a upaljene lampice na Meštrovićevoj aparaturi sugeriraju prisustvo suvremena uljeza u drevnim, mračnim i vlažnim katakombama.

No za razliku od skladbi za skulpture gdje su one same bile instrument, sada skladatelj donosi i instalira svoj instrument. Struna je s objiju strana učvršćena u zidove pa kao da postaje dio tunela, odnosno tunel postaje vrat ili tijelo svojevrstne gitare koja ima samo jednu žicu. Bliski suradnik na projektu, Mio Gladović, inače glavni savjetnik za zvučna pitanja, osim tehnološke podrške u proizvodnji instrumenta, što će reći napinjanja žice, odnosno njezina ugađanja, donosi mu i gudalo, sugerirajući kako bi tunel mogao biti i violončelo, violina ili viola s jednom žicom. Iako je imao jasnu ideju, čak u svom studiju napravio i neke probe, produkcija rada započinje tek ulaskom u tunel. Nakon što su dva dana razapinjali žicu te postavljali aparate i kontrolni punkt – Meštrovićev tunelski *cockpit*, započinje trodnevna akcija sviranja i snimanja. *Pick up* i *piezo* mikrofonom snima izravno ono što proizvodi dodiranjem ili udarcem štapića ili gudala po struni, a mikrofonom u prostoru snima i ono što taj zvuk proizvodi odbijajući se od zidova. A snima i ono što nije odsvirao jer i nije bilo u partituri, zvuk što ga proizvodi slučajnost, konkretno prolazak djece iz vrtića.

Zatim kreće u montažu, odnosno komponiranje, umjesto tonova koristi se snimljenim sirovinama, ali ne ide u svoj studio, nego montira na licu mjesta, takoreći uživo, da odmah dobije povratnu informaciju kako to zvuči ondje gdje će biti i emitirano. Sedmodnevni boravak u tunelu zaključuje skladbom od dvadesetak minuta, koja se sastoji od šest stavaka razdvojenih kratkim pauzama.

Iz naziva, međutim, proizlazi da odlazi i korak dalje, da snima njezinu izvedbu, onako kako to i publika čuje, i tako dobiva konačnicu, skladbu koja uključuje njegov zvuk i tunelov odzvek. Komunikacija ili čak dijalog što ga vode zvuk i prostor, odnosno proizvodnja zvuka i odjek te proizvodnje, započinje dodiranjem strune, vibracija se odbija od zidova i ulazi u aparat, ondje se provodi intervencija, vraća se natrag u prostor gdje se ponovno odbija od zidova i ulazi u aparat.

Meštrović se već dosta dugo druži sa zvukom, iako mu je jedan od prvih radova bio izložen upravo ovdje, na spomenutoj „Izložbi u tunelu“. To je bila prostorna instalacija u kojoj dvije udice, zakvačene jedna o drugu, razvedenim koloturima i najlonskim koncem održavaju dva velika kamena u zraku.

Materijalne je elemente malo-pomalo, a potom i posve, zamijenila tehnologija, eksperimentalno baratanje slikom i zvukom. Primjerice, audio-video instalacija „Minuta šutnje“ (2013.) sastoji se od pet videokanala i osam audiokanala. „Čekaonica za ljude, strojeve i grad“ (2015.), *site-specific* stropna projekcija i 4.1 *surround* zvuk u prostoru čekaonice riječkoga željezničkog kolodvora (oboje u suradnji s Nadijom Mustapić).

U prvoj posve zvučnoj instalaciji “Perpetuum mobile” (2006.) u nekadašnjoj galeriji Karas, multikanalnim zvukom u svijesti slušatelja oblikovao je putanju kojom se zvuk kreće, vizualno joj pridajući formu spirale, slijedom čega je slušatelj imao dojam da se nalazi u srcu školjke po čijim stijenkama prema njemu putuje zvuk. Prije nekoliko je godina u galeriji Jedinstvo predstavio „Plan evakuacije“ (2017.), zvučni rad montiran u osamnaest kanala i emitiran kroz isto toliko zvučnika, gdje ambisoničnom skladbom u prostoru to putovanje nije više bilo misaone ili meditativne naravi, nego smo svjedočili izravnom prijenosu onoga stvarnog. Dirigirajući svojim osamnaestočlanim nevidljivim orkestrom, Meštrović kao da nas je uzeo za ruku i odveo u šetnju klasičnim putničkim brodom „Tijat“ na relaciji Vodice – Šepurine – Prvić – Zlarin – Šibenik, brodom neizvjesne budućnosti.

Sada slušamo tunel i zvuči upravo onako kako bismo i zamišljali da zvuči. U jednolične linije što naglašavaju njegovu izduženost upliću se mukli ritmovi, jedva čujne niske frekvencije možda simuliraju odjeke izvanjskog svijeta, kao da kroz četiri odvojka na llicu dopiru i njezini zvuci. Stoga bismo strunu mogli protumačiti i kao simulaciju svojevrsne antene ili prijamnika, to jest posebne naprave koja omogućuje čuti ono što tunel i inače sluša.

Ili, s druge strane, taj je izduženi, prazni prostor, izdubljen usred nečega kompaktnog, cijeli postao instrument kojim Meštrović upravlja. Odnosno, rezonantna cijev, kako sam kaže, u kojoj se događa sviranje, snimanje, montaža, izvedba i slušanje.

Što na neočekivano jedinstven način odgovara ideji festivala.

Boris Greiner OSVOJENA PODRUČJA – volumen 9

izdavač PETIKAT, B. Hanžekovića 57, Zagreb

dizajn BORIS GREINER

lektura i korektura NELI MINDOLJEVIĆ

tisak VEMAKO tisak

naklada 250 primjeraka

Hvala autoricama i autorima fotografija na ustupljenim materijalima.

© Boris Greiner, 2021.

ISBN 9789536946495

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001119140.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

